

Ֆինանսական հաշվետվություններ և
անկախ աուդիտորի եզրակացություն

**ՌԵՆԵՍԱ Փակ Բաժնետիրական
Ընկերություն**

31 դեկտեմբերի 2009թ.

Գրանթ Թորնթոն Ամիո ՍՊԸ
ՀՀ, ք. Երևան 0012
Վաղարշյան 8/1

Դ. +374 10 260 964
Ֆ. +374 10 260 961

Grant Thornton Amyot LLC
8/1 Vagharshyan Str.
0012 Yerevan, Armenia

T +374 10 260 964
F +374 10 260 961

www.gta.am

Անկախ աուդիտորի եզրակացություն

«ՌՆՆԵՄԱ» ՓԲԸ-ի բաժնետերերին.

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «ՌՆՆԵՄԱ» ՓԲԸ («Ընկերություն») կից ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիրը և այլ պարզաբանող ծանոթագրություններ:

Ֆինանսական հաշվետվությունների համար տնօրինության պատասխանատվությունը

Ընկերության տնօրինությունը պատասխանատու է սույն ֆինանսական հաշվետվությունները Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին համապատասխան պատրաստելու և արժանահավատորեն ներկայացնելու համար: Այս պատասխանատվությունը ներառում է խաբեության կամ սխալի հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելու և արժանահավատորեն ներկայացնելու համար անհրաժեշտ ներքին վերահսկողության համակարգի մշակումը, կիրառումը և պահպանումը, հաշվապահական հաշվառման համապատասխան քաղաքականության ընտրությունը և կիրառումը, ինչպես նաև տվյալ հանգամանքներում ողջամիտ հաշվապահական գնահատումների կատարումը:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը

Մեր պատասխանատվությունն է անցկացված աուդիտի հիման վրա եզրակացություն արտահայտել սույն ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ: Մենք աուդիտն անցկացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Այս ստանդարտները պահանջում են, որպեսզի մենք պահպանենք մասնագիտական վարքագծի կանոնները և աուդիտը պլանավորենք ու իրականացնենք այնպես, որպեսզի ձեռք բերենք ողջամիտ երաշխիք, որ ֆինանսական հաշվետվությունները զերծ են էական խեղաթյուրումներից:

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ	Ծանոթ.	2009թ. դեկ.31-ին ավարտված տարվա համար	2008թ. դեկ.31-ին ավարտված տարվա համար
Տոկոսային և նմանատիպ եկամուտներ	6	213,878	128,218
Տոկոսային և նմանատիպ ծախսեր	6	(117,087)	(104,930)
Զուտ տոկոսային եկամուտներ		96,791	23,288
Արտարժույթային գործարքներից զուտ օգուտ		6,470	1,136
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներից զուտ օգուտ		83,420	22,717
Այլ եկամուտներ	7	13,255	1,006
Մեծնակազմի գծով ծախսեր	8	(8,077)	(7,463)
Հիմնական միջոցների մաշվածություն	15	(6,655)	(8,343)
Այլ ծախսեր	9	(15,410)	(14,622)
Շահույթ մինչև հարկում		169,794	17,719
Շահութահարկի գծով ծախս	10	(31,340)	(3,634)
Տարվա շահույթ		138,454	14,085
Այլ համապարփակ եկամուտ			
Իրական արժեքի փոփոխությունից չվաստակված զուտ օգուտ		254,539	59,302
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումների իրացումից ֆինանսական արդյունքին փոխանցված զուտ օգուտ		(83,420)	(22,717)
Այլ համապարփակ եկամուտին վերաբերող բաղկացուցիչ մասի շահութահարկ		(34,224)	(7,317)
Տարվա այլ համապարփակ եկամուտ հարկումից հետո		136,895	29,268
Ընդամենը տարվա համապարփակ եկամուտ		275,349	43,353

7-ից 38 էջերում ներկայացված ծանոթագրությունները կազմում են ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ	Ծանոթ.	2009թ. դեկ. 31-ի դրությամբ	2008թ. դեկ. 31-ի դրությամբ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Կանխիկ դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	11	266,591	129,535
Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	12	113,367	-
Տրամադրված փոխառություններ	13	36,646	-
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	14	263,871	257,573
Գեոգրաֆիկ ալյումինագրերով գրավադրված արժեթղթեր	21	3,298,787	505,448
Կանխավճարներ շահութահարկի գծով		-	11,922
Հիմնական միջոցներ	15	17,134	23,789
Ոչ նյութական ակտիվներ	16	1,600	-
Գեոգրաֆիկ հարկային ակտիվ	10	-	764
Այլ ակտիվներ	17	8,008	131
Ընդամենը՝ ակտիվներ		4,006,004	929,162
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍԵՓԱՎԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Պարտավորություններ			
Պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	18	3,329,579	707,604
Ներգրավված փոխառություններ	19	142,150	-
Ընթացիկ հարկի գծով պարտավորություն		19,375	-
Գեոգրաֆիկ հարկային պարտավորություն	10	33,503	-
Այլ պարտավորություններ	20	2,184	2,400
Ընդամենը՝ պարտավորություններ		3,526,791	710,004
Սեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	22	200,000	200,000
Գլխավոր պահուստ		5,000	5,000
Այլ պահուստներ		135,759	(1,136)
Զբաղիված շահույթ		138,454	15,294
Ընդամենը՝ սեփական կապիտալ		479,213	219,158
Ընդամենը՝ պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		4,006,004	929,162

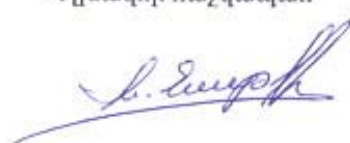
Ֆինանսական հաշվետվությունները՝ ներկայացված 3-ից 38 էջերում, ստորագրվել են Ընկերության գործադիր տնօրենի և գլխավոր հաշվապահի կողմից 2010թ. մարտի 25-ին:

7-ից 38 էջերում ներկայացված ծանոթագրությունները կազմում են ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

Վ. ՍԱՐԴԱՐՅԱՆ
Գործադիր տնօրեն

Ն. ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Գլխավոր հաշվապահ

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ	Բաժնետիրական կապիտալ	Գլխավոր պահուստ	Վաճառքի համար մատչելի ներդրումների գծով վերագնահատման պահուստ	Կուտակված շահույթ	Ընդամենը
Հաշվեկշիռը 01.01.2008թ. դրությամբ	100,000	750	(30,404)	88,506	158,852
Բաժնետիրական կապիտալի ավելացում	100,000	-	-	-	100,000
Հատկացում պահուստին	-	4,250	-	(4,250)	-
Շահաբաժինների բաժնետերերին	-	-	-	(83,047)	(83,047)
Սեփականատերերի հետ գործարքներ	100,000	4,250	-	(87,297)	16,953
Տարվա շահույթ	-	-	-	14,085	14,085
Այլ համապարփակ եկամուտ					
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումների իրացումից ֆինանսական արդյունքին փոխանցված զուտ օգուտ	-	-	(22,717)	-	(22,717)
Այլ համապարփակ եկամուտին վերաբերող բաղկացուցիչ մասի շահութահարկ	-	-	(7,317)	-	(7,317)
Ընդամենը տարվա համապարփակ եկամուտ	-	-	29,268	14,085	43,353
Հաշվեկշիռը 31.12.08թ. դրությամբ	200,000	5,000	(1,136)	15,294	219,158
Շահաբաժինների բաժնետերերին	-	-	-	(15,294)	(15,294)
Սեփականատերերի հետ գործարքներ	-	-	-	(15,294)	(15,294)
Տարվա շահույթ	-	-	-	138,454	138,454
Այլ համապարփակ եկամուտ					
Իրական արժեքի փոփոխությունից չվաստակված զուտ օգուտ	-	-	254,539	-	254,539
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումների իրացումից ֆինանսական արդյունքին փոխանցած զուտ օգուտ	-	-	(83,420)	-	(83,420)
Այլ համապարփակ եկամուտին վերաբերող բաղկացուցիչ մասի շահութահարկ	-	-	(34,224)	-	(34,224)
Ընդամենը տարվա համապարփակ եկամուտ	-	-	136,895	138,454	275,349
Հաշվեկշիռը 31.12.09թ. դրությամբ	200,000	5,000	135,759	138,454	479,213

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ	31.12.09թ-ին ավարտված տարվա համար	31.12.08թ-ին ավարտված տարվա համար
Գործառնական գործունեությունից դրամական հոսքեր		
Ստացված տոկոսներ	111,240	115,733
Վճարված տոկոսներ	(110,351)	(104,612)
Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերից օգուտ	83,420	22,717
Արտարժույթային գործառնություններից իրացված շահույթ	6,470	1,136
Վճարված աշխատավարձ և դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	(6,694)	(7,589)
Վճարված այլ գործառնական ծախսեր	(16,485)	(14,320)
Դրամական հոսքեր նախքան գործառնական ակտիվներում և պարտավորություններում փոփոխությունները	67,600	13,065
<i>(Ավելացում)/նվազում գործառնական ակտիվներում</i>		
Հաճախորդներին տրված փոխատվություններ	(35,000)	30,000
Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթեր	(2,527,588)	353,462
Այլ ակտիվներ	(122,387)	(64)
<i>Ավելացում/(նվազում) գործառնական պարտավորություններում</i>		
Կարճաժամկետ վարկեր և փոխառություններ	2,757,389	(304,409)
Այլ պարտավորություններ	(363)	136
Զուտ դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից մինչև շահութահարկ	139,651	92,190
Վճարված շահութահարկ	-	(29,702)
Գործառնական գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր	139,651	62,488
Ներդրումային գործունեությունից դրամական հոսքեր		
Հիմնական միջոցների առք	(1,600)	(1,099)
Ներդրումային գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր	(1,600)	(1,099)
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական հոսքեր		
Բաժնետիրական կապիտալի թողարկում	-	100,000
Վճարված շահաբաժիններ	(15,294)	(83,047)
Ֆինանսական գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր	(15,294)	16,953
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ	122,757	78,342
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ	129,535	50,527
Արտարժույթի փոխանակման ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա	14,299	666
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ (ծանոթ. 11)	266,591	129,535

Ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություններ

1 Գործունեության բնույթը և ընդհանուր տեղեկություններ

«ՌԵՆԵՍԱ» ՓԲԸ (այսուհետ՝ Ընկերություն) հիմնվել է 2001 թվականին և հանդիսանում է փակ բաժնետիրական ընկերություն՝ գործելով Հայաստանի Հանրապետության (այսուհետ՝ ՀՀ) օրենսդրության շրջանակներում: Ընկերությունը գրանցվել է 11.04.2001թ. Ձեռնարկությունների պետական ռեգիստրի կողմից (գրանցման թիվ 286.120.04191, Վկայական 02Ա050348), 15.06.2001թ-ին Ընկերությանը ՀՀ Արժեթղթերի հանձնաժողովի կողմից տրվել է Բրոքերային գործունեության լիցենզիա:

«Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն Ընկերությունը 2008 թվականի հունիսի 27-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ ՀՀ ԿԲ) կողմից վերագրանցվել և վերալիցենզավորվել է թիվ 5 արտոնագրային համարով՝ որպես ներդրումային ընկերություն:

Ընկերության հիմնական գործունեությունը հաճախորդներից արժեթղթերով գործարքների կատարման հանձնարարականների ընդունումն ու հաղորդումն է, իր կամ հաճախորդի անունից և հաճախորդի հաշվին արժեթղթերով գործարքների կատարումը:

Ընկերության գլխավոր գրասենյակը գտնվում է քաղաք Երևանում: Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ ՀՀ, 0010, ք. Երևան, Վարդանանց 16 շենք, թիվ 47 տարածք:

2 Գործարար միջավայր

Հայաստանում շարունակական բնույթ են կրում իրականացվող քաղաքական և տնտեսական փոփոխությունները: Որպես զարգացող շուկա, Հայաստանում բացակայում են կատարյալ գործարար միջավայր և համապատասխան ենթակառուցվածքներ, որոնք սովորաբար գոյություն ունեն ազատ շուկայական տնտեսություն ունեցող երկրներում: Բացի դրանից, տնտեսական պայմանները շարունակում են սահմանափակել գործառնությունների ծավալները ֆինանսական շուկաներում, և ֆինանսական գործիքների իրական արժեքները կարող են չհամապատասխանել իրականացրած գործարքներին: Հետագա տնտեսական զարգացման հիմնական խոչընդոտը տնտեսական և ինստիտուցիոնալ զարգացման ցածր մակարդակն է՝ զուգակցված տարածաշրջանային անկայունությամբ, կենտրոնացված տնտեսական հենքով և միջազգային տնտեսական ճգնաժամի ազդեցությամբ:

Միջազգային տնտեսական ճգնաժամը հանգեցրեց ՀՀ համախառն ներքին արդյունքի, ինչպես նաև արտերկրից դրամային փոխանցումների կրճատմանը, ինչից Հայաստանի տնտեսությունը գտնվում է մեծ կախման մեջ: Չնայած ՀՀ կառավարության և կենտրոնական բանկի կողմից իրականացված մի շարք կանխարգելիչ միջոցառումների, դեռևս առկա են անորոշություններ կապիտալի հասանելիության և ձեռք բերման արժեքի առումով՝ ինչպես Ընկերության, այնպես էլ նրա հաճախորդների համար, և շուկայական ավելի խիստ ճնշման պայմաններում Հայաստանի տնտեսության, ինչպես նաև Ընկերության վրա ճգնաժամի ազդեցության հետևանքները կարող են լինել նշանակալի: Այնուամենայնիվ, քանի դեռ այս անորոշություններում առկա դատողություններն ու ենթադրությունները շատ են, ղեկավարությունը չի կարող վստահաբար հաշվարկել, թե ինչ

չափով դրանք կարող են ազդեցություն ունենալ Ընկերության ակտիվների և պարտավորությունների մնացորդային արժեքի վրա:

Հետևաբար, Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունները չեն ճշգրտվել դրանց հնարավոր ազդեցությամբ:

3 Հաշվետվությունների պատրաստման հիմքերը

3.1 Համապատասխանությունը

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ), որոնք հաստատվել են Հաշվապահական Հաշվառման Միջազգային Ստանդարտների Խորհրդի (ՀՀՄՍԽ) կողմից և Մեկնաբանությունների՝ հաստատված Ֆինանսական Հաշվետվությունների Մեկնաբանությունների Միջազգային Կոմիտեի կողմից (ՖՀՄՄԿ):

3.2 Չափման հիմքերը

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են իրական արժեքի սկզբունքի հիման վրա ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների, ինչպես նաև վաճառքի համար մատչելի ակտիվների համար, բացառությամբ այն ակտիվների, որոնց իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել: Այլ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները, ինչպես նաև ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները հաշվառվում են ամորտիզացված կամ պատմական արժեքով:

3.3 Գործառնական և ներկայացման արժույթ

Ընկերության գործառնական արժույթը այն հիմնական տնտեսական միջավայրի արժույթն է, որտեղ գործում է Ընկերությունը: Ընկերության գործառնական և ներկայացման արժույթ է հանդիսանում Հայաստանի Հանրապետության դրամը (այսուհետ՝ ՀՀ դրամ), քանի որ այս արժույթն է լավագույն կերպով արտացոլում ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած իրադարձությունների և Ընկերության գործարքների տնտեսական բովանդակությունը: Ընկերությունը պատրաստում է իր հաշվետվությունները ՀՀ գործող օրենսդրության և հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների պահանջներին համապատասխան: Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները հիմնված են Ընկերության հաշվառման գրանցումների վրա, որոնք ճշգրտվել և վերադասակարգվել են ՖՀՄՍ-ին համապատասխանեցնելու նպատակով: Ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են ՀՀ դրամով՝ հազարների ճշտությամբ: ՀՀ սահմաններից դուրս դրամը ազատ փոխարկելի չէ:

3.4 Վերադասակարգում

Անհրաժեշտության դեպքում համադրելի թվերը ճշգրտվել են՝ ընթացիկ տարում ներկայացման փոփոխությունների հետ համադրելիությունն ապահովելու նպատակով:

3.5 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություններ

Ընթացիկ տարում Ընկերությունն ընդունել է իր գործունեության համար համապատասխան և 2009թ. հունվարի 1-ից սկսվող ժամանակաշրջանի համար կիրառելի նոր և վերանայված ստանդարտները և մեկնաբանությունները, որոնք հրապարակվել են Հաշվապահական Հաշվառման Միջազգային Ստանդարտների Խորհրդի («ՀՀՄՍԽ») և ՀՀՄՍԽ-ի Հաշվետվությունների Մեկնաբանման Հանձնաժողովի («ՀՄՀ») կողմից: Այն ստանդարտները և մեկնաբանությունները, որոնք ունեցել են ազդեցություն Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ներկայացված են ստորև.

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» (վերանայված 2007թ.)

Ընկերությունը կիրառում է 2009թ. հունվարի 1-ից գործող վերանայված «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» (2007) ՀՀՄՍ 1-ը: Այս ստանդարտի վերանայումն առաջարկում է տերմինաբանական փոփոխություններ, ներառյալ ֆինանսական հաշվետվությունների անվանման և ներկայացման ձևի մեջ փոփոխություններ: Փոփոխությունն ազդում է սեփական կապիտալում սեփականատերերի հետ գործարքների ներկայացման վրա և առաջարկում է համապարփակ եկամուտների մասին հաշվետվությունը: Ընկերությունը ներկայացնում է եկամտի և ծախսի հոդվածները և այլ համապարփակ եկամտի հոդվածները մեկ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությամբ՝ ենթագումարներով: Այս փոփոխությունը չի ազդում Ընկերության ֆինանսական վիճակի կամ արդյունքի վրա, բայց կառաջացնի լրացուցիչ բացահայտումների անհրաժեշտություն:

Ներկայացվել է նաև համեմատական տեղեկատվություն՝ համապատասխանեցնելով վերանայված ստանդարտին:

ՖՀՄՍ 7(Փոփոխություն), «Ֆինանսական գործիքներ. Բացահայտումներ» (ուժի մեջ է 2009թ. հունվարի 1-ից):

Ընկերությունը կիրառում է 2009թ. մարտին ընդունված ՖՀՄՍ 7-ի փոփոխությունները: Փոփոխությունները ներառում են ընդլայնված բացահայտումներ ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի և իրացվելիության ռիսկի վերաբերյալ, տես ծանոթ. 25.1: Ընկերությունը նախընտրել է չներկայացնել համեմատական տեղեկատվություն ընդլայնված բացահայտումների մասով ընթացիկ տարում, Փոփոխության մեջ թույլատրված անցման կարգին համապատասխան:

3.6 Ընկերության կողմից դեռևս չկիրառվող ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման օրվա դրությամբ լույս են տեսել մի շարք նոր ստանդարտներ, գործող ստանդարտների վերաբերյալ փոփոխություններ և մեկնաբանություններ, որոնք դեռևս ուժի մեջ չեն մտել: Ընկերությունը մինչ այժմ չի ընդունել այդ ստանդարտներից և մեկնաբանություններից որևէ մեկը:

Գեկավարությունը կանխատեսում է, որ նոր ստանդարտներն ու մեկնաբանությունները կընդունվեն Ընկերության կողմից՝ դրանց ուժի մեջ մտնելու օրվանից հետո առաջիկա ժամանակաշրջանում: Այս պահին դեկավարության գնահատմամբ դրանց հնարավոր ազդեցությունը Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա էական չի կարող լինել:

ՖՀՄՍ 2 (Փոփոխություն) «Բաժնեմասի վրա հիմնված վճարումներ- Կազմակերպության դրամային արտահայտությամբ բաժնեմասով վճարման գործարքներ»

ՖՀՄՍ 2-ի փոփոխության հիմնական նպատակն է սահմանել մատակարարներից (ներառյալ աշխատակիցները) ապրանքներ կամ ծառայություններ ստացող կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվության հաշվապահական հաշվառումը այն դեպքում, երբ դրանք բաժնեմասի վրա հիմնված են և դրամային են, երբ կազմակերպությունը չունի որևէ պարտավորություն կատարելու անհրաժեշտ վճարումները մատակարարներին: ՖՀՄՍ 2 (Փոփոխություն)-ը պետք է կիրառվի հետընթաց, 2010թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարիների համար:

ՖՀՄՍ 3 «Ճեռնարկատիրական գործունեության միավորումներ» (վերանայված 2008թ.)

Այս ստանդարտը կիրառելի է ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումների համար, ստեղծված 2009թ. հուլիսի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո հաշվետու ժամանակաշրջանների ընթացքում և կիրառվելու է առաջընթաց: Նոր ստանդարտը ներկայացնում է ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումների նկատմամբ հաշվապահական հաշվառման պահանջների փոփոխություններ, այնուամենայնիվ այն պահանջում է գնման մեթոդի կիրառումը: Այն կունենա էական ազդեցություն ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումների վրա սկսած 2009թ. հուլիսի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

ՀՀՄՍ 27 «Համախմբված և առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ» (վերանայված 2008թ.)

Վերանայված ստանդարտը ներկայացնում է հաշվապահական հաշվառման պահանջների փոփոխություններ դուստր ընկերության նկատմամբ վերահսկողության կորստի դեպքում և դուստր ընկերություններում կազմակերպության մասնաբաժնի փոփոխության դեպքում:

ՀՀՄՍ 32 (Փոփոխություն) Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացում – թողարկված իրավունքների դասակարգում.

Փոփոխությունը ճշգրտում է ՀՀՄՍ 32 Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացում-ը սահմանելով, որ արտարժույթով արտահայտված կապիտալի գործիքների ձեռքբերման իրավունքները, օպցիոնները կամ վարանտները հանդիսանում են (ոչ ածանցյալ) սեփական կապիտալի գործիքներ այն դեպքում, երբ կազմակերպությունն այդ իրավունքները, օպցիոնները կամ վարանտները տեղաբաշխում է առկա բաժնետերերի մեջ՝ իրենց բաժնեմասերի դասերին համապատասխան և համամասնորեն: Նախքան փոփոխությունը արտարժույթով արտահայտված իրավունքները չէր թույլատրվում դասակարգել որպես կապիտալի գործիքներ, այլ պահանջվում էր դրանք հաշվառել որպես ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ: ՖՀՄՍ 32 (Փոփոխություն)-ը պետք է կիրառվի հետընթաց տարեկան ժամանակաշրջանի համար 2010թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո:

ՀՀՄՍ 39 (Փոփոխություն) Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչում և չափում-հեջավորված գործիքներ

Վերջնական փոփոխությունները կիրառվում են միայն հեջավորման գործիքի միակողմանի ռիսկին, ինչպես նաև արժեզրկմանը՝ որպես որոշ դեպքերում հեջավորման ռիսկ: Փոփոխությունը բացատրում է, որ կազմակերպությանը թույլատրվում է սահմանել իրական արժեքի փոփոխության մի մասը կամ դրամական հոսքերում առկա ֆինանսական գործիքների փոփոխությունը որպես հեջավորման գործիք: (ուժի մեջ է 2009թ.-ի հուլիսի 1-ից):

ՖՀՄՍՄԿ (IFRIC) 9-ի և ՀՀՄՍ 39-ի փոփոխություններ - ֆինանսական գործիքների բաղադրիչ հանդիսացող ածանցյալ գործիքներ (ուժի մեջ է 2009թ.-ի հուլիսի 1-ից):

Այս փոփոխությունը հաջորդել է ՀՀՄՍ 39-ի 2008թ. հոկտեմբերին և նոյեմբերին տեղի ունեցած փոփոխությանը՝ թույլ տալով վերադասակարգումը ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների դասից դեպի ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվների դաս որոշ հանգամանքներում:

Փոփոխությունը բացատրում է, որ՝

- Եթե կազմակերպությունը տեղափոխում է ֆինանսական ակտիվը ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող իրական արժեքով հաշվառվող դասից համաձայն ՀՀՄՍ 39-ի նախորդ պահանջների, անհրաժեշտ է գնահատել, արդյոք այդ ֆինանսական ակտիվը պարունակում է ներդրված ածանցյալ գործիքներ, որոնք անհրաժեշտ է առանձնացնել հիմնական պայմանագրից:
- Այս գնահատումը պետք է հիմնված լինի պայմանների վրա, որոնք առկա են եղել այն պահին, երբ կազմակերպությունը դարձել է պայմանագրի կողմ (այլ ոչ վերադասակարգման օրը առկա պայմանների վրա):
- Եթե ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի ներդրված ածանցյալ գործիք, որն անհրաժեշտ է առանձնացնել, սակայն կազմակերպությունը ի վիճակի չի այն արժանահավատորեն չափել, այդ ակտիվն արգելվում է վերադասակարգել:

ՖՀՄՍԿ (IFRIC)17. «Ոչ դրամային ակտիվների տեղաբաշխումը սեփականատերերին»

Սույն մեկնաբանությունը ներկայացնում է այն ոչ դրամական ակտիվների հաշվապահական հաշվառումը, որոնք կազմակերպության կողմից բաշխվում են սեփականատերերին՝ որպես շահաբաժին: Այս մեկնաբանությունը կիրառելի է 2009թ-ի հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար:

ՖՀՄՍԿ (IFRIC)18 «Հաճախորդների ակտիվների փոխանցումներ»

Այս բացատրությունը վերաբերում է այն պայմանագրերին, որոնցով կազմակերպությունը ստանում է հիմնական միջոցների միավորներ հաճախորդներից, որոնք, հետագայում, կազմակերպությունը պետք է օգտագործի հաճախորդին ցանցին միացնելու համար կամ որին այն հնարավորություն է տալիս տրամադրել սպրանքներ կամ ծառայություններ մատուցել: Այն նաև վերաբերում է այն պայմանագրերին, որոնցով կազմակերպությունը ստանում է կանխիկ դրամական միջոցներ, որոնք կարող են օգտագործվել միայն շինարարության կամ այդ նպատակի համար օգտագործվող հիմնական միջոցների ձեռքբերման համար: ՖՀՄՍԿ (IFRIC) 18 պետք է կիրառվի առաջընթաց՝ 2009թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո փոխանցվող ակտիվների համար:

Տարեկան բարեփոխումներ 2009

2009թ. ապրիլին «ՀՀՄՍԽ»-ի կողմից հրապարակվել է՝ «Միջազգային ֆինանսական Հաշվետվությունների Ստանդարտների Բարեփոխումներ 2009»-ը: Այս հրապարակումը ավարտում է «ՀՀՄՍԽ»-ի տարեկան բարեփոխումների երկրորդ շարքը: Այս բարեփոխումների մեծամասնությունը կգործեն 2010թ. հունվարի 1-ից:

ՖՀՄՍ 5 (Փոփոխություն) «Վաճառքի համար մատչելի ոչ ընթացիկ ակտիվներ և ընդհատվող գործառնություններ»

Փոփոխությունը պարզաբանում է, որ ՖՀՄՍ 5 և այն ՖՀՄՍ-ները, որոնք հատկապես վերաբերում են վաճառքի համար մատչելի ոչ ընթացիկ ակտիվներին և ընդհատվող գործառնություններին, ներկայացնում են այդ ակտիվներին և գործառնություններին վերաբերող բոլոր բացահայտումները: ՖՀՄՍ 5 (Փոփոխություն)-ը պետք է կիրառվի առաջընթաց՝ 2010թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

ՖՀՄՍ 8 (Փոփոխություն) «Գործառնական սեզմենտներ»

Փոփոխությունը պարզաբանում է, որ անհրաժեշտ է բացահայտել սեզմենտային ակտիվների չափը, միայն եթե այդ գումարը կանոնավոր կերպով տրամադրվում է հիմնական գործառնական որոշումներ կայացնող ղեկավարին: ՖՀՄՍ 8 (Փոփոխություն)-ը կկիրառվի հետընթաց՝ 2010թ. հունվարից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

ՀՀՄՍ 1 (Փոփոխություն) «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում»

Փոփոխությունը պարզաբանում է այն պարտավորության դասակարգումը, որոնք կարող են երկրորդ կողմի ընտրությամբ մարվել կազմակերպության կապիտալ գործիքների թողարկմամբ: ՀՀՄՍ 1 (Փոփոխություն) կկիրառվի հետընթաց՝ 2010թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

ՀՀՄՍ 7 (Փոփոխություն) «Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն»

Փոփոխությունը մանրամասնորեն պարզաբանում է, որ որպես ներդրումային գործունեությունից դրամական հոսք կարող է դասակարգվել միայն այն ծախսը, որի արդյունքում ակտիվ է ճանաչվում: ՀՀՄՍ 7 (Փոփոխություն) կկիրառվի հետընթաց՝ 2010թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

ՀՀՄՍ 17 (Փոփոխություն) «Վարձակալություն»

ՀՀՄՍ 17-ի փոփոխությունը պարզաբանում է, որ, երբ վարձակալությունը ներառում է և՛ հող, և՛ շինություններ, կազմակերպությունը յուրաքանչյուր տարրի դասակարգումը գնահատում է որպես ֆինանսական կամ գործառնական վարձակալություն առանձին-առանձին համաձայն ՀՀՄՍ 17 ստանդարտի 7-13 պարբերություններում նշված ընդհանուր դրույթների: ՀՀՄՍ 17 (Փոփոխություն) կկիրառվի հետընթաց՝ 2010թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

ՀՀՄՍ 36 (Փոփոխություն) «Ակտիվների արժեզրկում»

Փոփոխությունը պարզաբանում է, որ ՀՀՄՍ 36-ով գուղվիլը դրամահավաք միավորներին փոխանցելու նպատակով թույլատրված ամենամեծ միավորը ՖՀՄՍ 8-ով սահմանված գործառնական սեզմենտն է նախքան հավաքագրումը, ինչպես և թույլատրված է այդ ստանդարտով:

ՀՀՄՍ 36 (Փոփոխություն) կկիրառվի առաջընթաց՝ 2010թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

ՀՀՄՍ 38 (Փոփոխություն) «Ոչ նյութական ակտիվներ»

Փոփոխությունը պարզաբանում է կազմակերպությունների կողմից ընդունված գնահատման մեթոդների նկարագրությունը կազմակերպությունների միավորում հանդիսացող գործառնություններից առաջացող ոչ նյութական ակտիվների իրական արժեքի չափման ժամանակ, որոնք չեն շրջանառվում գործող շուկաներում: ՀՀՄՍ 38 (Փոփոխություն) կկիրառվի առաջընթաց՝ 2010թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

ՀՀՄՍ 39 (Փոփոխություն) «Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչում և չափում»

- նպատակ ունի պարզաբանել, արդյոք ֆինանսական գործիքների բաղադրիչ հանդիսացող կանխավճարային օպցիաները, որոնցում գործող գինը ներառում է վարկի վաղ վերադարձելիության համար տուգանք, համարվում են բուն պայմանագրի անբաժան մասը:

- նպատակ ունի պարզաբանել, որ ՀՀՄՍ 39.2 (g)-ով սահմանվող բացառությունը կիրառելի է միայն գնորդի և վաճառող բաժնետիրոջ միջև գնվող կազմակերպության առքի կամ վաճառքի ֆորվարդային պայմանագրերին, որը կրերի բիզնեսի միավորման հետագա ձեռքբերման ժամանակ:
- պարզաբանում է, թե որ դեպքերում հեջավորման գործիքներից օգուտներն ու վնասները պետք է վերադասակարգվեն սեփական կապիտալից շահույթի կամ վնասի հաշվին՝ որպես վերադասակարգման ճշգրտում:

ՀՀՄՍ 39 (Փոփոխություն) կկիրառվի տարեկան ժամանակաշրջանների համար առաջընթաց՝ 2010թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջաններ համար:

4 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Ներկայացվող հաշվապահական քաղաքականությունը կիրառվել է ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման ընթացքում: Հաշվապահական քաղաքականությունը կիրառվել է հետևողականորեն:

4.1 Եկամուտների և ծախսերի ճանաչում

Եկամուտը ճանաչվում է այն դեպքում, երբ հավանական է, որ տնտեսական օգուտները կհոսեն Ընկերություն և ստացված եկամուտը կարելի է արժանահավատորեն չափել: Ծախսը ճանաչվում է այն ժամանակ, երբ հավանական է, որ տնտեսական օգուտները կարտահոսեն Ընկերությունից և ծախսը կարելի է արժանահավատորեն չափել: Ստորև ներկայացվող չափանիշները նույնպես պետք է հաշվի առնվեն մինչև եկամտի ճանաչումը:

Տոկոսային եկամուտներ և ծախսեր

Տոկոսային եկամուտներն ու ծախսերը բոլոր տոկոսաբեր ֆինանսական գործիքների համար, բացառությամբ առևտրային նպատակներով պահվող կամ ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող գործիքների, ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես «տոկոսային եկամուտ» և «տոկոսային ծախս»՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Եթե ֆինանսական ակտիվի կամ նմանատիպ ֆինանսական ակտիվների խմբի հաշվեկշռային արժեքը նվազում է արժեզրկումից կորստների պատճառով, տոկոսային եկամուտը շարունակում է ճանաչվել կիրառելով սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը՝ նոր հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

Չուտ առևտրային եկամուտ

Չուտ առևտրային եկամուտը ներառում է արտարժույթի առք ու վաճառքից զուտ եկամուտը կամ ծախսը:

4.2 Արտարժույթի փոխարկում

Արտարժույթով կատարված գործարքները վերահաշվարկվում են գործառնական արժույթով՝ գործարքի օրվա փոխարժեքով: Արտարժույթով արտահայտված առևտրային նպատակներով պահվող ակտիվների և պարտավորությունների փոխարկումից առաջացած օգուտը և վնասը ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության զուտ առևտրային եկամուտ հոդվածում, մինչդեռ ոչ առևտրային ակտիվների փոխարկումից գոյացող օգուտը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության այլ եկամուտ կամ այլ ծախս հոդվածում: Արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները փոխարկվում են գործառնական արժույթով կիրառելով հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գործող փոխարժեքը:

Պատմական արժեքով հաշվառվող ոչ դրամային արտարժույթային հողվածները վերահաշվարկվում են գործարքի օրվա փոխարժեքով:

Յուրաքանչյուր գործառնության պայմանագրով նախատեսված փոխարժեքի և տվյալ գործառնության օրվա գործող փոխարժեքի տարբերությունից առաջացող օգուտը կամ վնասը հաշվառվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության զուտ առևտրային եկամուտ հողվածի արտարժույթի առք ու վաճառքից զուտ եկամուտ տողում:

Ընկերության կողմից ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակով օգտագործվել են հետևյալ փոխարժեքները.

	31 դեկտեմ. 2009	31 դեկտեմ. 2008
ՀՀ դրամ/1 ԱՄՆ դոլար	377.89	306.73
ՀՀ դրամ/1 եվրո	542.23	435.00

4.3 Հարկում

Շահույթի գծով հաշվետու տարվա շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, բացառությամբ այն հարկերի, որոնց գծով գործառնությունների արդյունքները ճանաչվել են սեփական կապիտալում, ինչի դեպքում հարկերը նույնպես ճանաչվում են սեփական կապիտալում:

Ընթացիկ հարկը տարվա համար հարկվող եկամուտից վճարվելիք հարկն է՝ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվին գործող հարկային դրույքներով, ինչպես նաև նախորդ տարիների համար վճարված հարկերի ճշգրտումները:

Հետաձգված հարկերը հաշվարկվում են հաշվապահական հաշվեկշռի պարտավորությունների մեթոդի համաձայն, որը հաշվի է առնում բոլոր ժամանակային տարբերությունները, որոնք առաջանում են ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային գումարների և հարկային նպատակներով հաշվարկվող գումարների միջև, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ տարբերություններն առաջացել են գույքիլի նախնական ճանաչման ժամանակ կամ կազմակերպությունների միավորում չհանդիսացող գործառնություններից առաջացող ակտիվների կամ պարտավորությունների դեպքում և ինչը առաջացման պահին չի ազդում ոչ հաշվապահական, և ոչ էլ հարկման նպատակով հաշվարկվող շահույթի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է միայն այն չափով, որքանով հավանական է, որ ապագայում առկա կլինի հարկման ենթակա շահույթ, որի հաշվին կարող են օգտագործվել ժամանակավոր տարբերությունները: Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվարկվում են այն հարկային դրույքով, որը ենթադրվում է, որ կգործի ակտիվների իրացման և պարտավորությունների մարման ժամանակ՝ հիմնվելով տվյալ ժամանակաշրջանի կամ հաշվետու ժամանակաշրջանի փաստացի գործող դրույքների վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ առաջանում են նաև այն ժամանակավոր տարբերությունների գծով, որոնք առաջանում են դուստր, ասոցիացված կամ համատեղ կազմակերպություններում ներդրումներից, բացի այն դեպքերից, երբ ժամանակավոր տարբերությունների իրացման ժամկետները կառավարվում են մայր կազմակերպության կողմից, և հավանական է, որ դրանք մոտ ապագայում չեն իրացվի:

Ընկերությունը իր գործունեության ընթացքում վճարում է նաև այլ հարկեր: Այդ հարկերը ներառված են ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության այլ ծախսերում:

4.4 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները բաղկացած են կանխիկ դրամից և բանկերում հաշիվների մնացորդներից:

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով:

4.5 Ֆինանսական գործիքներ

Ընկերությունը ֆինանսական ակտիվները և պարտավորություններն իր հաշվեկշռում ճանաչում է այն և միայն այն դեպքում, երբ նա դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ: Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների սովորական բնույթ կրող առք ու վաճառքների դեպքում դրանք ձևակերպվում են գործարքի օրվա ամսաթվով: Սովորական բնույթ կրող ձեռք բերումների դեպքում, երբ ֆինանսական գործիքը հետագայում պետք է չափվի իրական արժեքով, պայմանագրի օրվա և գործարքի օրվա միջև ընկած ժամանակամիջոցում այն հաշվառվում է նույն սկզբունքով, ինչ որ ձեռք բերված գործիքների դեպքում:

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները սկզբնական ճանաչման ժամանակ չափվում են սկզբնական արժեքով, գումարած գործարքի հետ կապված ցանկացած ծախսումները, բացի ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքների:

Սկզբնական ճանաչումից հետո բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները, բացի ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքների (ներառված նաև առևտրային նպատակներով պահվող գործիքները), հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Սկզբնական ճանաչումից հետո ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով:

Ընկերության կողմից ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են հետևյալ կատեգորիաների. ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ, մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ, փոխատվություններ և դեբիտորական պարտքեր, վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ: Ներդրումների նման դասակարգումը կատարվում է դրանց ձեռքբերման պահին՝ Ընկերության ղեկավարության կողմից սահմանված գնահատումների հիման վրա հաշվի առնելով ձեռքբերման նպատակները: Ակտիվների հետագա վերադասակարգումը կատարվում է անհրաժեշտության և հնարավորության դեպքում՝ յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա ավարտից հետո:

Փոխատվություններ և դեբիտորական պարտքեր

Փոխատվությունները և դեբիտորական պարտքերը ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ֆինանսական ակտիվներն են, որոնք ստեղծվում են Ընկերության կողմից ուղղակիորեն պարտապահին դրամ տրամադրելու միջոցով՝ առանց պարտքը վաճառելու մտադրության:

Ֆիքսված ժամկետներով տրամադրված փոխատվությունները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքից ծախսումները: Երբ տրամադրված գումարների

իրական արժեքը տարբերվում է փոխաավության իրական արժեքից, օրինակ երբ փոխաավությունը տրամադրվում է շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով, տրամադրված գումարի և փոխաավության իրական արժեքների տարբերությունը փոխաավության սկզբնական ճանաչման ժամանակ ձևակերպվում է որպես ծախս շուկայականից ցածր դրույքներով ակտիվների տեղաբաշխումից՝ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Այնուհետև փոխաավությունները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ֆիքսված մարման ժամկետ չունեցող փոխաավությունները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ ելնելով մարման ենթադրվող ժամկետներից: Հաճախորդներին տրված փոխաավությունների գումարները նվազեցվում են դրանց գծով արժեզրկումից պահուստների գումարներով:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ներդրումներ

Վաճառքի համար մատչելի ներդրումները պարտքային, ինչպես նաև կապիտալի գործիքներում կատարված այն ներդրումներն են, որոնք Ընկերությունը մտադիր է պահել անորոշ ժամկետով, և որոնք կարող են վաճառվել տոկոսադրույքներում, փոխարժեքներում կամ բաժնետոմսերի գներում փոփոխությունների դեպքում: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները նախնական ճանաչումից հետո հաշվառվում են իրական արժեքով: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի փոփոխություններից առաջացած շահույթն ու վնասը վերագրվում է սեփական կապիտալին մինչև ֆինանսական ակտիվի օտարումը կամ արժեզրկումը, որի դեպքում կապիտալում ճանաչված շահույթը կամ վնասը վերաձևակերպվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Ամեն դեպքում, տոկոսները հաշվարկվում են արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով՝ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Ակտիվ ֆինանսական շուկաներում գործող Ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը հաշվետու ամսաթվին բորսային փակման պահին այդ ակտիվի գծով գնանշվող գինն է: Եթե գնանշված շուկայական գինը առկա չէ, ապա գործիքի իրական արժեքը որոշվում է գնային մոդելների կամ զեղչված դրամական հոսքերի տեխնիկայի միջոցով: Հակառակ դեպքում ներդրումները հաշվառվում են ինքնարժեքով՝ հանած արժեզրկումից պահուստների գումարները:

4.6 Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

Յուրաքանչյուր հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվով Ընկերությունն իրականացնում է արժեզրկման գնահատում ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի համար:

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ակտիվներ

Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը արժեզրկվում է և արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է միայն այն դեպքում, եթե կա օբյեկտիվ վկայություն արժեզրկման մասին՝ որպես ակտիվի նախնական ճանաչումից հետո կատարված մեկ կամ մի քանի իրադարձությունների («ծախսային իրադարձություն») արդյունք, և երբ այդ իրադարձությունը կամ իրադարձություններն ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվի կամ ակտիվների խմբի ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի վրա, որոնք կարելի է արժանահավատորեն չափել:

Արժեզրկումից կորուստի օբյեկտիվ վկայության գոյությունը որոշվում է որոշ չափանիշներով, որոնք վկայում են, որ փոխառում կամ փոխառումների խումբն ունեն զգալի ֆինանսական դժվարություններ (օրինակ՝ կապիտալի նորմատիվ, զուտ եկամտի և վաճառքների հարաբերակցություն), առկա են տոկոսագումարների և մայր գումարների

վճարման պարտավորությունների, վարկային համաձայնության կամ պայմանների խախտումներ, գրավի արժեքի նվազում, հավանականություն, որ կլինի սնանկացում կամ այլ ֆինանսական վերակազմակերպում և կա տեղեկատվություն ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի չափելի նվազման վերաբերյալ՝ կապված տնտեսական պայմանների փոփոխություններով, որոնք ազդում են վարկառուի և չվճարումների վրա:

Ընկերությունը սկզբից գնահատում է արժեզրկման օբյեկտիվ պայմանների գոյությունը անհատական գնահատման արդյունքում այն ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական են և հետո անհատական կամ խմբային գնահատումների արդյունքում այն ֆինանսական ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական չեն: Անհատական գնահատման արդյունքում արժեզրկման օբյեկտիվ գոյությունը հաստատելուց կամ ժխտելուց հետո ակտիվները դասակարգվում են վարկային ռիսկի նմանատիպ բնույթ ունեցող խմբերում՝ խմբային գնահատում իրականացնելու նպատակով: Այն ակտիվները, որոնց գծով անհատական գնահատման արդյունքում ձևավորվել են արժեզրկումից պահուստներ, չեն ներառվում վերոհիշյալ խմբերում:

Երբ առկա է վկայություն ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվի արժեզրկման վերաբերյալ, արժեզրկման պահուստի գումարը որոշվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և այդ ֆինանսական գործիքի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով զեղչված դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի (բացառությամբ փոխատվության հետ կապված ապագա ծախսերի) ներկա արժեքի միջև տարբերություն: Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է արժեզրկման պահուստի միջոցով, արժեզրկումից ծախսը արտացոլվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Եթե փոխառությունը կամ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումն ունի փոփոխական տոկոսադրույք, ցանկացած արժեզրկումից ծախս չափելու համար զեղչման դրույքը պայմանագրով որոշված ընթացիկ արդյունավետ տոկոսադրույքն է: Ընկերությունը կարող է արժեզրկումը չափել գործիքի իրական արժեքի հիման վրա՝ օգտագործելով տեսանելի շուկայական գինը:

Ապահովված ֆինանսական ակտիվների դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի ներկա արժեքը ներառում է գրավների իրացումից փոխհատուցվող գումարները, հանած գրավի ձեռքբերման և իրացման ծախսերը, անկախ նրանից, թե գրավը կփոխանցվի Ընկերությանը, թե ոչ:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ

Երբ վաճառքի համար մատչելի ակտիվն արժեզրկվում է, ապա նրա արժեքի (նվազեցված մարումների և ամորտիզացիայի գումարներով) և ընթացիկ իրական արժեքի տարբերությունը, բացառությամբ նախկինում ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչված արժեզրկումից գումարների, կապիտալից վերաձևակերպվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Վաճառքի համար մատչելի կապիտալի գործիք հանդիսացող ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստների հակադարձում ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում չի կատարվում: Վաճառքի համար մատչելի պարտքային գործիք հանդիսացող ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստների հակադարձումը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, եթե ակտիվի իրական արժեքի բարձրացումը օբյեկտիվորեն կարելի է համարել հետագա իրադարձությունների արդյունք, որոնք կատարվել են կորուստը ֆինանսական արդյունքներով ճանաչելուց հետո:

4.7 Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մի մասը, կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասը) ապաճանաչվում է, երբ.

- վերանում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը,
- Ընկերությունը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը, կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամողջությամբ և ժամանակին փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն,
- և Ընկերությունը կամ (ա) փոխանցում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) չի փոխանցում, և չի պահպանում ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, այլ փոխանցում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը:

Եթե Ընկերությունը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը և չի փոխանցում, և չի պահպանում ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, և չի փոխանցում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ապա ակտիվը հաշվառվում է Ընկերության շարունակվող մասնակցության համապատասխան ֆինանսական ակտիվում: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի երաշխիքային ապահովման ձև, ապա այդպիսի մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ ակտիվի հաշվեկշռային արժեք կամ Ընկերության կողմից փոխհատուցվելիք առավելագույն գումար:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի դուրսգրված վաճառքի և/կամ գնման օպցիոնի ձև (ներառյալ դրամային և նման պայմաններով օպցիոնները), մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Ընկերությունը կարող է հետ գնել փոխանցվող ակտիվը, բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված դուրսգրված վաճառքի օպցիոնի (ներառյալ դրամային և նման պայմաններով օպցիոնները), երբ շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ փոխանցվող ակտիվի իրական արժեքը կամ օպցիոնի կատարման գինը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ֆինանսական պարտավորությունն ապաճանաչվում է, երբ այն մարվում է, չեղյալ է համարվում կամ լրացել է դրա ուժի մեջ մնալու ժամկետը:

Փոխառուի փոխատուի միջև պարտքային գործիքների փոխանակումը, որոնց պայմաններն էականորեն տարբերվում են միմյանցից, կամ կատարվում է գործող պարտքային գործիքի պայմանների էական փոփոխություն, իրենից ներկայացնում է հին պարտքի մարում, որը պետք է հանգեցնի այդ պարտքի ապաճանաչմանը և նոր պարտքային գործիքի ճանաչմանը, իսկ տարբերությունը համապատասխան հաշվեկշռային հաշվի հետ ձևակերպվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

4.8 Ռեպո և հակադարձ ռեպո համաձայնագրեր

Հետգնման պայմանով արժեթղթերի վաճառքի գործառնությունները («ռեպո») դիտարկվում են որպես ապահովված ֆինանսական գործարքներ: Հետգնման պայմանով վաճառված արժեթղթերը շարունակվում են հաշվառվել հաշվեկշռում, և այն դեպքում, երբ գնորդն ունի նշված արժեթղթերի վաճառքի կամ գրավադրման պայմանագրային

իրավունք կամ համաձայնություն, դրանք վերադասակարգվում են որպես «Հետզման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր» և ներկայացվում են որպես առանձին հաշվեկշռային հոդված: Համապատասխան պարտավորությունն արտացոլվում է ֆինանսական կազմակերպությունների կամ հաճախորդների նկատմամբ հաշիվներում:

Հետվաճառքի պայմանով գնված արժեթղթերը («հակադարձ ռեպո») չեն ճանաչվում հաշվապահական հաշվեկշռում, իսկ տրամադրված գումարները հաշվառվում են որպես պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ կամ տրամադրված փոխատվություններ:

Արժեթղթերի գնման և վաճառքից առաջացած եկամուտը կամ ծախսը իրենից ներկայացնում է տոկոսային եկամուտ կամ ծախս, որոնք հաշվեգրվում են հետզման պայմանագրերի գործողության ժամկետների ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

4.9 Որպես գրավ տրված և ստացված արժեթղթեր

Արժեթղթերով գործարքները հիմնականում ապահովվում են արժեթղթերով կամ կանխիկ դրամով: Արժեթղթերի փոխանցումը մյուս կողմին արտացոլվում է հաշվեկշռում, միայն եթե փոխանցվում են նաև ռիսկերը և օգուտները կապված սեփականության իրավունքի փոխանցման հետ: Վճարված կամ որպես գրավ ստացված կանխիկը գրանցվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն:

Ձեռքբերված արժեթղթերը չեն ճանաչվում հաշվեկշռում մինչև դրանց օտարումը երրորդ կողմին, որի դեպքում նշված արժեթղթերի վերադարձման գծով պարտավորությունը ճանաչվում է իրական արժեքով որպես առևտրական նպատակներով պարտավորություն, իսկ գնման և վաճառքի տարբերությունը հաշվառվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության «Չուտ առևտրային եկամուտ» հոդվածում:

4.10 Վարձակալություն

Գործառնական վարձակալություն – Ընկերությունը որպես վարձակալ

Ակտիվների վարձակալությունը, որի դեպքում ակտիվի սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերն ու օգուտները պահպանվում են վարձատուի մոտ, դասակարգվում է որպես գործառնական վարձակալություն: Գործառնական վարձակալության շրջանակներում վարձավճարները ճանաչվում են որպես ծախս ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ներառվում են գործառնական ծախսերում:

4.11 Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները ներկայացված են սկզբնական արժեքի և կուտակված մաշվածության տարբերությամբ: Երբ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը ավելի մեծ է նրա գնահատված փոխհատուցվող գումարից ոչ ժամանակավոր հանգամանքների պատճառով, այն անմիջապես նվազեցվում է մինչև այդ փոխհատուցվող գումարը:

Մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային մեթոդով ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում, կիրառելով հետևյալ տարեկան դրույքաչափերը՝

	Օգտակար ծառայության ժամկետ (տարիներ)	Տոկոսադրույք (%)
Համակարգիչներ և կապի միջոցներ	1	100
Տրանսպորտային միջոցներ	5	20
Գույք, գրասենյակային սարքավորումներ	5	20

Վարձակալված հիմնական միջոցների վրա ուղղված կապիտալ բնույթի ծախսումները կապիտալացվում և ամորտիզացվում են գծային հիմունքով հետևյալ երկու ժամկետներից նվազագույնով. վարձակալման ժամկետ կամ հիմնական միջոցների և դրանց օգտակար ծառայության ժամկետ: Անավարտ շինարարությանը պատկանող ակտիվները չեն ամորտիզացվում:

Հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման հետ կապված ծախսումները ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես ծախս՝ դրանց կատարման պահին: Կապիտալ բնույթի նորոգման ծախսումները ավելացվում են ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին, երբ հավանական է, որ դրանց շնորհիվ ապագա տնտեսական օգուտները՝ ավելի շատ, քան ակնկալվում էր առկա ակտիվի նորմատիվային ցուցանիշների սկզբնական գնահատումից, կհոսեն դեպի կազմակերպություն: Այս ծախսումների մաշվածությունը հաշվարկվում է համապատասխան ակտիվի օգտակար ծառայության մնացորդային ժամկետի ընթացքում:

Հիմնական միջոցի իրացումից առաջացած օգուտ կամ վնասը որոշվում է որպես ակտիվի իրացումից զուտ մուտքերի և հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն և հաշվառվում է գործառնական շահույթում:

4.12 Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվը բաղկացած է համակարգչային ծրագրից:

Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ինքնարժեքով: Նախնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են ինքնարժեքով՝ նվազեցնելով կուտակված ամորտիզացիան կամ արժեզրկումից կորուստները: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայությունների ժամկետները կարող են լինել որոշակի կամ անորոշ: Որոշակի օգտակար ծառայությունների ժամկետներ ունեցող ոչ նյութական ակտիվներն ամորտիզացվում են գծային հիմունքով օգտակար ծառայության ընթացքում՝ 10 տարվա ընթացքում և գնահատվում են արժեզրկման առումով, երբ առկա են արժեզրկման հատկանիշներ: Ամորտիզացիայի հաշվառման մեթոդները և ժամկետները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում:

Համակարգչային ծրագրերի ընթացիկ սպասարկման ծախսերը հաշվառվում են որպես ծախս դրանց կատարման ժամանակ:

4.13 Ներգրաված միջոցներ

Ներգրավված միջոցները, որոնք ներառում են այլ ֆինանսական կազմակերպությունների և հաճախորդների հաշիվները սկզբնապես ճանաչվում են ստացված միջոցների իրական արժեքով՝ հանած գործառնությունների գծով ուղղակի ծախսերը: Սկզբնական ճանաչումից հետո ներգրավված միջոցները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Եկամուտները և ծախսերը գրանցվում են ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, ինչպես

պարտավորությունների ապահանջման ժամանակ, այնպես էլ ամորտիզացիայի ընթացքում:

4.14 Կենսաթոշակներ

Ընկերությունում, աշխատակիցների աշխատավարձի հիման վրա հաշվարկված որոշակի տոկոսը Հայաստանի Հանրապետության պետական կենսաթոշակային համակարգին փոխանցելուց բացի, այլ հատուկ կենսաթոշակային հիմնադրամ չի ձևավորվում: Նշված համակարգին հատկացումների հետ կապված ծախսերը արտացոլվում են ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում այն ժամանակաշրջանում, որին դրանք վերաբերվում են:

4.15 Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Ընկերությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, և պարտականության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

4.16 Բաժնետիրական կապիտալ

Բաժնետիրական կապիտալ

Նոր բաժնետոմսերի թողարկմանը, բացի կազմակերպությունների միավորման դեպքում թողարկվող բաժնետոմսերի, վերաբերող ուղղակի ծախսերը նվազեցվում են կապիտալի աճից: Երբ թողարկման արդյունքում ստացված գումարների իրական արժեքը գերազանցում է բաժնետոմսերի անվանական արժեքը, տարբերությունը հաշվառվում է որպես հավելավճար:

Գնված սեփական բաժնետոմսեր

Երբ Ընկերությունը գնում է Ընկերության բաժնետոմսերը, սեփական կապիտալը նվազեցվում է վճարված գումարի չափով, ներառյալ գործառնությանը բնորոշ բոլոր ծախսերը՝ նվազեցված հարկերով, մինչև գործարքի չեղյալ համարվելը կամ վերաթողարկումը: Երբ գնված բաժնետոմսերը վաճառվում են երրորդ կողմին կամ վերաթողարկվում են, ստացված գումարները ներառվում են կապիտալում: Գնված բաժնետոմսերը հաշվառվում են միջին կշռված արժեքով:

Շահաբաժիններ

Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվով շահաբաժինները դուրս են գրվում կապիտալից և ճանաչվում են որպես պարտավորություն, միայն երբ դրանք հաստատվում են հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվով կամ մինչև այդ: Մինչև հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթիվը հայտարարված կամ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո, բայց մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման ամսաթիվը հայտարարված կամ հաստատված շահաբաժինները բացահայտվում են:

4.17 Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները, եկամուտներն ու ծախսերը հաշվեկշռում ներկայացվում են հաշվանցված, եթե գոյություն ունի օրենսդրորեն հաստատված իրավունք իրականացնելու հաշվառված գումարների հաշվանցում, ինչպես նաև մտադրություն իրականացնելու հաշվանցում կամ միաժամանակ իրացնելու ակտիվը և մարելու պարտավորությունը:

5 Կարևորագույն հաշվապահական գնահատումներ և դատողություններ

ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը պահանջում է, որ Ընկերության ղեկավարությունը կատարի կարևորագույն հաշվապահական գնահատումներ, դատողություններ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն են թողնում ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ ակտիվների և պարտավորությունների ներկայացվող գումարների, ինչպես նաև հաշվետու ժամանակաշրջանի եկամուտների և ծախսերի վրա: Գնահատումները և դրանց հետ կապված ենթադրությունները, հիմնվելով պատմական փորձի և այլ գործոնների վրա, որոնք հիմնավորված են տվյալ պայմաններում, հիմք են հանդիսանում դատողություններ անելու այն ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների վերաբերյալ, որոնց արժեքը հնարավոր չէ որոշել այլ վստահելի աղբյուրներից: Ամեն դեպքում, չնայած գնահատումները հիմնվում են ղեկավարության կողմից ընթացիկ իրադարձությունների լավագույն պատկերացումների վրա, փաստացի արդյունքները վերջին հաշվով կարող են տարբերվել կատարված գնահատումներից:

Ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների առումով նշանակալից դատողությունները և գնահատումները ներկայացվում են ստորև:

Ներդրումային արժեթղթերի դասակարգում

Ընկերության ներդրումային արժեթղթերը ներառում են պետական և ոչ պետական պարտատոմսերը: Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Ընկերությունը դասակարգում է արժեթղթերը որպես վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ, որոնց իրական արժեքի ճշգրտումն իրականացվում է կապիտալում:

Փոխկապակցված կողմերի հետ գործառնություններ

Ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում իրականացնում է գործառնություններ փոխկապակցված կողմերի հետ: Նշված գործառնությունները հիմնականում իրականացվում են շուկայական պայմաններով: Գործող շուկայի բացակայության դեպքում Ընկերությունը կատարում է դատողություններ գործառնությունների շուկայական կամ ոչ շուկայական բնույթի վերաբերյալ: Դատողությունները հիմնվում են այլ հաճախորդների հետ նմանատիպ գործառնությունների, ինչպես նաև արդյունավետ դրույքների վերլուծությունների վրա:

Փոխաստվությունների գծով արժեզրկումից պահուստներ

Ընկերությունը գնահատում է խնդրահարույց փոխաստվությունները յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի համար՝ պարզելու համար, թե արդյոք անհրաժեշտ է արժեզրկման պահուստ ձևավորել ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Մասնավորապես, ղեկավարության դատողությունն անհրաժեշտ է ապագա դրամական հոսքերի գումարը և պարբերականությունը գնահատելու համար, երբ անհրաժեշտ է պահանջվող պահուստի չափը որոշել: Նման գնահատումները հիմնված են որոշ գործոնների շուրջ ենթադրությունների վրա և ներկա արդյունքները կարող են տարբեր լինել՝ հանգեցնելով պահուստում հետագա փոփոխությունների:

Հարկային օրենսդրություն

ՀՀ հարկային օրենսդրությունը ենթակա է տարակարծիք մեկնաբանությունների: Տես 23 ծանոթագրությունը:

6 Տոկոսային և նմանատիպ եկամուտներ և ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Փոխառություններ հաճախորդներին	6,836	1,388
Վաճառքի համար նատչելի պարտքային արժեթղթեր	206,930	126,542
Այլ տոկոսային եկամուտներ	112	288
Ընդամենը տոկոսային և նմանատիպ եկամուտներ	213,878	128,218

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Ներգրված փոխառություններ	4,918	-
Ներգրված վարկեր	4,711	20,546
Ռեպո գործառնություններ	107,304	84,384
Այլ տոկոսային ծախսեր	154	-
Ընդամենը տոկոսային և նմանատիպ ծախսեր	117,087	104,930

7 Այլ եկամուտներ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Ոչ առևտրային ակտիվների և պարտավորությունների վերագնահատումից արտարժույթի զուտ եկամուտ	13,094	706
Այլ եկամուտ	161	300
Ընդամենը այլ եկամուտներ	13,255	1,006

8 Անձնակազմի գծով ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Աշխատավարձ	6,841	6,359
Սոցիալական ապահովագրության վճարներ	1,236	1,104
Ընդամենը անձնակազմի գծով ծախսեր	8,077	7,463

9 Այլ ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Նյութական ակտիվների վերանորոգման և սպասարկման ծախսեր	1,246	1,085
Գործուղման ծախսեր	1,794	-
Կապի և հաղորդակցման միջոցների գծով ծախսեր	1,972	2,822
Վարձակալության գծով ծախսեր	1,800	1,800
Հարկեր, (բացառությամբ շահութահարկի) և տուրքեր	496	632
Խորհրդատվական և այլ ծառայությունների գծով ծախսեր	2,220	2,395
Ներկայացուցչական ծախսեր	2,461	1,461
Գրասենյակային ծախսեր	296	1,267
Վճարված տուգանքներ	-	382
Այլ ծախսեր	3,125	2,778
Ընդամենը այլ ծախսեր	15,410	14,622

10 Շահութահարկի գծով ծախս

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Ընթացիկ հարկ	31,297	3,638
Հետաձգված հարկ	43	(4)
Ընդամենը շահութահարկի գծով ծախս	31,340	3,634

Հայաստանի Հանրապետությունում շահութահարկի դրույքաչափը կազմում է 20% (2008թ.՝ 20%): ՀՀ հարկային օրենսդրության և ՖՀՄՄ-ի միջև եղած տարբերությունը մի շարք ակտիվների և պարտավորությունների գծով առաջացնում է ժամանակավոր տարբերություններ ֆինանսական հաշվետվությունների կազման նպատակներով դրանց հաշվեկշռային արժեքների և հարկման բազայի միջև: Հետաձգված շահութահարկի գումարը հաշվարկվում է 20% հիմնական դրույքաչափը կիրառելով:

Ստորև ներկայացվում է շահութահարկի գծով ծախսի և հաշվապահական շահույթի միջև փոխկապակցվածությունը.

Հազար ՀՀ դրամ	2009	Արդյունավետ դրույքաչափ (%)	2008	Արդյունավետ դրույքաչափ (%)
Շահույթ մինչև հարկումը	169,794	-	17,719	-
Շահութահարկ 20% դրույքաչափով	33,959	20	3,544	20
Չնվազեցվող ծախսեր	-	-	231	1
Փոխարժեքային տարբերություն	(2,619)	(2)	(141)	(1)
Ընդամենը շահութահարկի գծով ծախս	31,340	18	3,634	20

Ժամանակավոր տարբերությունների գծով հետաձգված հարկի հաշվարկ.

Հազար ՀՀ դրամ	2008	Ֆինանսական արդյունքներով ճանաչված	Սեփական կապիտալում ճանաչված	2009
Կուտակված ծախսեր և այլ պարտավորություններ	480	(43)		437
Արժեթղթերի իրական արժեքի ճշգրտում	284	-	(284)	-
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	764	(43)	(284)	437
Արժեթղթերի իրական արժեքի ճշգրտում	-	-	(33,940)	(33,940)
Ընդամենը հետաձգված հարկային պարտավորություն	-	-	(33,940)	(33,940)
Զուտ հետաձգված հարկային ակտիվ/ (պարտավորություն)	764	(43)	(34,224)	(33,503)

Հազար ՀՀ դրամ	2007	Ֆինանսական արդյունքներով ճանաչված	Սեփական կապիտալում ճանաչված	2008
Կուտակված ծախսեր և այլ պարտավորություններ	476	4	-	480
Արժեթղթերի իրական արժեքի ճշգրտում	7,601	-	(7,317)	284
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	8,077	4	(7,317)	764
Զուտ հետաձգված հարկային ակտիվ	8,077	4	(7,317)	764

11 Կանխիկ դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Կանխիկ դրամական միջոցներ	4,217	2,131
Բանկային հաշիվներ	262,374	127,404
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	266,591	129,535

31.12.09թ. դրությամբ 218,619 հազար դրամ գումարով (83%) հաշիվները կենտրոնացված են 2 բանկերում (2008թ.՝ 100,847 հազար դրամ (79%)):

12 Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Այլ հաշիվներ	113,367	-
Ընդամենը պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	113,367	-

Այլ հաշիվները ներկայացնում են ՀՀ առևտրային բանկի հետ 300,000 ԱՄՆ դոլարով կնքված կարճաժամկետ ավանդ, որի դիմաց ՀՀ դրամով միաժամանակ ստացված կարճաժամկետ ավանդը ներառված է 18 ծանոթագրությունում:

13 Տրամադրված փոխատվություններ

31.12.09թ. դրությամբ հաճախորդին տրված փոխատվությունում ներառված հաշվեգրված տոկոսային եկամուտը կազմում է 1,646 հազար դրամ (2008թ.՝ ոչինչ):

Փոխատվությունը տրամադրվել է Ընկերության հետ կապված անձին՝ 35 մլն ՀՀ դրամ գումարի չափով, 365 օր մարման ժամկետով, տարեկան 12% տոկոսադրույքով:

Ինչպես նշված է 25 ծանոթագրությունում, 31.12.09թ. դրությամբ փոխատվության գնահատված իրական արժեքը մոտ է իր հաշվեկշռային արժեքին:

Փոխատվություններին ներհատուկ վարկային, արժութային, իրացվելիության և տոկոսային ռիսկը բացահայտված է 27 ծանոթագրությունում: Տեղեկատվությունը փոխկապակցված անձանց վերաբերյալ բացահայտված է 24 ծանոթագրությունում:

14 Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Չգնանշվող ներդրումներ		
ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից թողարկված արժեթղթեր	253,863	255,830
Ոչ պետական պարտատոմսեր	10,008	1,743
Ընդամենը ներդրումներ	263,871	257,573

31.12.08թ. դրությամբ Ընկերության կողմից 239,859 հազ. դրամի իրական արժեքով (անվանական արժեքը՝ 221,000 հազ. դրամ) ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից թողարկված արժեթղթեր գրավադրվել են Ընկերության կողմից բանկերից ներգրավված վարկերի դիմաց որպես ապահովման միջոց: (Ծանոթ. 18)

Վաճառքի համար մատչելի ներդրումների շարժը ներկայացվում է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Հուլիսի 1-ի դրությամբ	257,573	50,013
Ավելացում	27,422,997	27,035,519
Նվազում	(27,671,238)	(26,887,261)
Իրական արժեքի փոփոխությունից չվաստակված զուտ օգուտ	254,539	59,302
Ղեկտնների 31-ի դրությամբ	263,871	257,573

Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերն ըստ արդյունավետ տոկոսադրույքների և ժամկետների ներառում են.

Հազար ՀՀ դրամ	2009		2008	
	%	Ժամկետ	%	Ժամկետ
ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից թողարկված արժեթղթեր	11,1%	2014	8,5-10,5%	2014-2028
Ոչ պետական պարտատոմսեր	10%	2011	9%	2009
Ռեպո համաձայնագրերով գրավադրված ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից թողարկված արժեթղթեր	7,9-11,1%	2011-2014	8,5-9,4%	2014-2018

Չգնանշվող վաճառքի համար մատչելի պարտքային արժեթղթերը չափվում են իրական արժեքով, օգտագործելով գնահատման տեխնիկա՝ հիմնված տվյալ պահին գործող շուկայական տոկոսադրույքների վրա, որպես տվյալ ֆինանսական գործիքի ապագա դրամական հոսքերի զեղչատոկոս:

Վաճառքի համար մատչելի պարտքային արժեթղթերը՝ ՀՀ պետական պարտատոմսերը, 3,298,787 հազար դրամով իրական արժեքով (2008թ.՝ 505,448 հազար դրամ) վաճառվել են երրորդ անձանց ռեպո համաձայնագրերով՝ 3 ամիսը չգերազանցող ժամանակահատվածներով: Դրանք վերադասակարգվել են որպես հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր հաշվապահական հաշվեկշռում՝ առանձին տողում (Ծանոթ. 21):

15 Հիմնական միջոցներ

	Համակարգիչներ և կապի միջոցներ	Փոխադրա- միջոցներ	Գրասենյակային սարքավորում	Ընդամենը
ՍԿՋԲՆԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔ				
Սկզբնական արժեք 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	4,611	28,950	2,852	36,413
Ավելացում	259	760	80	1,099
Ճշգրտում	152	-	(1,139)	(987)
Վերադասակարգում	(1,132)	-	1,132	-
2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,890	29,710	2,925	36,525
Ավելացում	-	-	-	-
2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,890	29,710	2,925	36,525
ԿՈՒՏԱԿՎԱԾ ՄԱՇԿԱԾՈՒԹՅՈՒՆ				
2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,527	2,391	462	5,380
Հատկացումներ	2,174	5,816	353	8,343
Ճշգրտում	(610)	-	(377)	(987)
Վերադասակարգում	(271)	-	271	-
2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,820	8,207	709	12,736
Հատկացումներ	70	5,999	586	6,655
2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,890	14,206	1,295	19,391
ՀԱՇՎԵԿՇՈՒՄՅՈՒՆ ԱՐԺԵՔ				
2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	15,504	1,630	17,134
2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	70	21,503	2,216	23,789

Ամբողջությամբ մաշված ակտիվներ

31 դեկտեմբեր 2009թ. դրությամբ հիմնական միջոցների ցանկում ներառված ամբողջությամբ մաշված ակտիվների արժեքը կազմում է 3,890 հազար դրամ (2008թ.՝ 3,720 հազար դրամ):

16 Ոչ նյութական ակտիվներ

Հազար ՀՀ դրամ	Համակարգչային ծրագրեր	Ընդամենը
ՍԿՋԲՆԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔ		
2009թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-
Ավելացում	1,600	1,600
2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,600	1,600
ԱՍՈՐՏԻՉԱՑԻՎ		
2009թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-
Մասհանճումներ	-	-
2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	-
ՄԱՑՈՐԴԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔ		
2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,600	1,600
2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	-

17 Այլ ակտիվներ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Կանխավճարներ և այլ դեբիտորներ	446	86
Հաշվարկներ աշխատակիցների հետ	2,300	-
Այլ ակտիվներ	5,247	-
Նյութեր	15	45
Ընդամենը այլ ակտիվներ	8,008	131

18 Պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Ներգրաված վարկեր բանկերից	-	206,999
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով բանկերից	3,217,036	500,605
Այլ պարտավորություններ	112,543	-
Ընդամենը պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	3,329,579	707,604

31.12.09թ. դրությամբ այլ պարտավորություններն իրենցից ներկայացնում են Ընկերության կողմից ՀՀ առևտրային բանկից ստացված ավանդ դրամով, ինչի դիմաց տրամադրված ավանդը 300,000 ԱՄՆ դոլարի չափով ներառված է 12 ծանոթագրությունում:

31.12.08թ. դրությամբ Ընկերության կողմից բանկերից ներգրաված վարկերը 206,999 հազ. դրամ գումարով (ներառյալ վճարվելիք տոկոսները 1,489 հազ. դրամ) իրենցից ներկայացնում են 605,000 ԱՄՆ դոլարով ներգրավված վարկերը, որոնց դիմաց որպես ապահովման միջոց Ընկերության կողմից գրավադրվել են 239,859 հազ. դրամի իրական արժեքով (անվանական արժեքը՝ 221,000 հազ. դրամ) ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից թողարկված արժեթղթերը: (Ծանոթ. 14)

Հաշվետու ժամականաշրջանում Ընկերությունը չի ունեցել մայր գումարի, տոկոսների չվճարումներ կամ այլ խախտումներ (2008՝ ոչինչ):

19 Ներգրաված փոխառություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Փոխառություններ իրավաբանական անձանցից	130,150	-
Փոխառություններ ֆիզիկական անձանցից	12,000	-
Ընդամենը ներգրաված փոխառություններ	142,150	-

Հաշվետու ժամականաշրջանում Ընկերությունը չի ունեցել մայր գումարի, տոկոսների չվճարումներ կամ այլ խախտումներ (2008՝ ոչինչ):

20 Այլ պարտավորություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Պարտավորություն անձնակազմի նկատմամբ	1,030	883
Այլ	1,154	1,517
Ընդամենը այլ պարտավորություններ	2,184	2,400

21 Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր

Հազար ՀՀ դրամ	Ակտիվ		Պարտավորություն	
	2009	2008	2009	2008

Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթեր (ծանոթ. 14, 18)	3,298,787	505,448	3,217,036	500,605
---	-----------	---------	-----------	---------

22 Սեփական կապիտալ

2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության գրանցված և ամբողջությամբ վճարված բաժնետիրական կապիտալը կազմում էր 200,000 հազ. դրամ: Համաձայն Ընկերության կանոնադրության, բաժնետիրական կապիտալը կազմված է թվով 4,000 բաժնետոմսերից՝ յուրաքանչյուրը 50,000 դրամ անվանական արժեքով:

2009թ. և 2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության բաժնետերերն են.

Հազար ՀՀ դրամ	Վճարված բաժնետիրական կապիտալ	Բաժնեմասը վճարված կապիտալում
Աննա Համբարյան	100,000	50%
Էդուարդ Մարության	100,000	50%
	200,000	100%

2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության կողմից հետ գնված բաժնետոմսեր չեն եղել:

Ընկերության բաժնետիրական կապիտալի ավելացումն իրականացվել է բաժնետերերի կողմից ՀՀ դրամով և նրանք իրավունք ունեն ստանալ շահաբաժին և բաշխել կապիտալը ՀՀ դրամով:

Բաշխման ենթակա Ընկերության պահուստները սահմանափակվում են կուտակված շահույթով: Բաշխման ոչ ենթակա միջոցները ներկայացված են գլխավոր պահուստով, որը ստեղծված է համաձայն ՀՀ օրենսդրության պահանջների՝ ընդհանուր ռիսկերը, ներառյալ հնարավոր կորուստները և այլ չնախատեսված ռիսկերը և ծախսերը փոխհատուցելու նպատակով:

23 Պայմանական պարտավորություններ

Իրավական և հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի Հանրապետության հարկային համակարգը կարգավորող օրենսդրական դաշտը աչքի է ընկնում հաճախակի կատարվող փոփոխություններով և լրացումներով: Վերջիններս երբեմն հստակ չեն, հակասական են և պահանջում են մեկնաբանություններ: Շատ դեպքերում, այս կամ այն հարցում տարբեր հարկային և իրավասու մարմիններ ունեն տարբեր մեկնաբանություններ:

Ղեկավարությունը համոզված է, որ Ընկերությունն իր գործունեությունը ծավալում է օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջների շրջանակներում, և ամբողջությամբ կատարել է իր հարկային պարտավորությունները:

31 դեկտեմբեր 2009թ. դրությամբ Ընկերության նկատմամբ չի եղել որևէ դատական հայց: Հետևաբար, Ընկերության կողմից իրավական և հարկային պարտավորությունների գծով համապատասխան պահուստավորումներ չեն կատարվել:

Պարտավորություններ գործառնական վարձակալության գծով – ընկերությունը որպես վարձակալող

Ընկերությունն իր գործունեությունն ապահովելու նպատակով կնքում է առևտրային վարձակալության պայմանագրեր տարածք վարձակալելու նպատակով:

Չեղյալ չհայտարարվող գործառնական վարձակալության գծով վճարվելիք ապագա ընդհանուր նվազագույն վարձավճարների կառուցվածքը հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Մինչև 1 տարի	1,800	1,800
1-5 տարի	3,300	5,100
5 տարուց ավելի	-	-
Ընդամենը պարտավորություններ գործառնական վարձակալության գծով	5,100	6,900

Ապահովագրություն

Հայաստանում ապահովագրության ոլորտը գտնվում է զարգացման փուլում, և այլ երկրներին հատուկ բազմաթիվ ապահովագրության ձևաչափեր հիմնականում դեռևս կիրառելի չեն: Ընկերությունը չի նախատեսում իր գործունեության դադարեցմանը, ինչպես նաև իր գույքի կամ գործունեության հետ կապված ապահովագրական դեպքերի ժամանակ առաջացող գույքի և շրջակա միջավայրի վնասի՝ երրորդ կողմի նկատմամբ պարտավորությանը վերաբերող ամբողջական ապահովագրություն: Քանի դեռ Ընկերությունը չի նախատեսել ամբողջական ապահովագրություն, առկա է ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է ունենալ բացասական ազդեցություն Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

24 Գործարքներ փոխկապակցված կողմերի հետ

Համաձայն ՀՀՄՍ 24 «Փոխկապակցված կողմերի բացահայտում» կողմերը համարվում են կապակցված, եթե նրանցից մեկը կարող է վերահսկել մյուսին կամ նշանակալի ազդեցություն ունենալ մյուսի վրա՝ ֆինանսական և գործառնական որոշումներ կայացնելիս: Ներկայացվող հաշվետվությունների առումով Ընկերության կապակցված

կողմերն են՝ նրա բաժնետերերը, ղեկավար անձնակազմի անդամները, ինչպես նաև նրանց հետ կապակցված անձիք և նրանց կողմից վերահսկվող կազմակերպությունները:

Ընկերությունը չունի վերջնական վերահսկող անձ:

Ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում ներգրավված է լինում կապակցված կողմերի հետ մի շարք գործարքներում: Այդ գործարքները ներառում են փոխատվությունները, վարձավճարները և այլն: Նշված գործարքները իրականացվել են՝ շուկայում գործող պայմաններից և տոկոսադրույքներից ելնելով:

Գործարքների ծավալները, մնացորդները տարվա վերջի դրությամբ և տարվա եկամուտ և ծախսերը հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2009		2008	
	Բաժնետերեր և նրանց հետ փոխկապակցված կազմ.	Ղեկավար անձնակազմ	Բաժնետերեր և նրանց հետ փոխկապակցված կազմ.	Ղեկավար անձնակազմ
Տրամադրված փոխատվություններ				
Փոխատվության մնացորդը 1 հունվարի դրությամբ, համախառն	-	-	30,296	-
Տարվա ընթացքում մուտքեր	431,836	-	145,000	-
Տարվա ընթացքում ելքեր	(395,190)	-	(175,296)	-
Մնացորդը դեկտեմբերի 31 դրությամբ	36,646	-	-	-
Տոկոսային եկամուտ փոխատվության գծով	6,836	-	1,388	-
Ներգրված փոխառություններ				
Տարվա ընթացքում մուտքեր	604,918	12,000	-	-
Տարվա ընթացքում ելքեր	(474,768)	-	-	-
Մնացորդը դեկտեմբերի 31 դրությամբ	130,150	12,000	-	-
Տոկոսային ծախսեր փոխառության գծով	4,918	-	-	-
Ֆինանսական արդյունքների մասին համապարփակ հաշվետվություն				
Արտարժույթի առք ու վաճառքից եկամուտ	-	-	955	-
Այլ գործառնական ծախսեր (վարձավճար)	-	1,800	-	1,800

Տարվա ընթացքում բաժնետերերի հետ փոխկապակցված անձանց տրամադրվել են կարճաժամկետ փոխատվություններ, որոնց տոկոսադրույքները կազմել են 12%:

Տարվա ընթացքում Ընկերության հետ կապակցված անձանցից ներգրավվել են կարճաժամկետ փոխառություններ, որոնց տոկոսադրույքները կազմել են 6%:

Ղեկավար անձնակազմի գծով կատարված փոխհատուցումները հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2009	2008
Աշխատավարձ և այլ կարճաժամկետ վճարումներ	3,907	3,871
Հատկացումներ կենսաթոշակային հիմնադրամին	678	803
Ընդամենը ղեկավար անձնակազմի գծով կատարված փոխհատուցումներ	4,585	4,674

25 Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Պահանջներ և պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ

Մեկ ամիս մարման ժամկետ ունեցող ակտիվների և պարտավորությունների համար, հաշվեկշռային արժեքը մոտավոր արտացոլում է իրական արժեքը, քանի որ այս ֆինանսական գործիքների մարման ժամկետները բավականին կարճ են: Մեկ ամսից ավելի մարման ժամկետ ունեցող ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը սահմանվում է ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի հաշվարկից ելնելով և զեղչվում է տարվա վերջի դրությամբ գործող համապատասխան տոկոսադրույքներով, որոնք հիմնականում համընկնում են գործող տոկոսադրույքներին:

Տրամադրված փոխատվություններ

Այն միջոցների գնահատված իրական արժեքները, որոնք ունեն ֆիքսված տոկոսադրույք, սահմանվում են՝ ելնելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի հաշվարկից, որոնք զեղչվում են նման վարկային ռիսկ և մարման ժամկետ ունեցող գործիքների ընթացիկ տոկոսադրույքներով:

31.12.09թ. դրությամբ տրամադրված փոխատվությունների հաշվեկշռային արժեքը համընկնում է դրանց իրական արժեքին:

Ներգրված փոխառություններ

Ակտիվ գնանշվող շուկա չունեցող ֆիքսված և չգնանշվող տոկոսադրույքներով այլ փոխառությունների գնահատված իրական արժեքը սահմանվում է՝ ելնելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի հաշվարկից, որոնք զեղչվում են նմանատիպ մարման ժամկետ ունեցող նոր պարտքային գործիքների տոկոսադրույքներով: Ֆիքսված տոկոսադրույքներով փոխառությունների տոկոսադրույքները հիմնականում համընկնում են ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքներին:

25.1 Իրական արժեքի հիերարխիա

Իրական արժեքի հիերարխիան ունի հետևյալ երեք մակարդակները՝

Մակարդակ 1 - նույն ակտիվների և պարտավորությունների գծով ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտված):

Մակարդակ 2- Մակարդակ 1-ում ներառված գնանշվող գներից տարբեր այլ ելակետային տվյալներ, որոնք ակտիվի և պարտավորության համար դիտարկելի են ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) և թե՛ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող):

Մակարդակ 3 - ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտարկվող շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

	2009			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթեր	-	263,871	-	263,871
Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	-	3,298,787	-	3,298,787
	-	3,562,658	-	3,562,658

Իրական արժեքի չափման մեթոդները և գնահատման մեխանիզմը չեն փոփոխվել նախորդ հաշվետու ժամանակաշրջանի համեմատությամբ:

26 Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետային վերլուծություն

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է ակտիվները և պարտավորություններն ըստ սպասվելիք մարման ժամկետների: Ընկերության չգեղջված պայմանագրային պարտավորությունների մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 27.3-ում:

Հազար ՀՀ դրամ

								2009
	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	Մինչև 12 ամիս, ենթահանրագումար	1-ից 5 տարի	5 տարուց ավելի	12 ամսից ավելի, ենթահանրագումար	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ								
Կանխիկ դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքները	266,591	-	-	266,591	-	-	-	266,591
Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	113,367	-	-	113,367	-	-	-	113,367
Տրամադրած փոխատվություններ	-	-	36,646	36,646	-	-	-	36,646
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	12,890	8	-	12,898	250,973	-	250,973	263,871
Հետզնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	2,509,104	789,683	-	3,298,787	-	-	-	3,298,787
	2,901,952	789,691	36,646	3,728,289	250,973	-	250,973	3,979,262
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ								
Պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	3,114,945	214,634	-	3,329,579	-	-	-	3,329,579
Ներգրաված փոխառություններ	12,000	-	130,150	142,150	-	-	-	142,150
	3,126,945	214,634	130,150	3,471,729	-	-	-	3,471,729
Զուտ Պիրք	(224,993)	575,057	(93,504)	256,560	250,973	-	250,973	507,533
Կուտակված ճեղքվածք	(224,993)	350,064	256,560		507,533	507,533		

Հազար ՀՀ դրամ	2008					
	Ցպահանց և մինչև 1 ամիս	3-ից 12 ամիս	Մինչև 12 ամիս, ենթա- հանրագումար	5 տարուց ավելի	12 ամսից ավելի, ենթա- հանրագումար	Ընդա- մենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ						
Կանխիկ դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքները	129,535	-	129,535	-	-	129,535
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	1,743	1,743	255,830	255,830	257,573
Հետզնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	505,448	-	505,448	-	-	505,448
	634,983	1,743	636,726	255,830	255,830	892,556
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ						
Պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	707,604	-	707,604	-	-	707,604
	707,604	-	707,604	-	-	-
Զուտ Դիրք	(72,621)	1,743	(70,878)	255,830	255,830	184,952
Կուտակված ճեղքվածք	(72,621)	(70,878)	-	184,952		

27 Ռիսկի կառավարում

Ռիսկի կրումը ֆինանսական գործունեության անբաժանելի մասն է, և գործառնական ռիսկերը գործունեության անխուսափելի հետևանքն են: Այդուհանդերձ, Ընկերության նպատակն է հասնել ռիսկերի և օգուտների միջև համապատասխան հավասարակշռության և նվազագույնի հասցնել Ընկերության ֆինանսական վիճակի վրա անցանկալի ազդեցությունները:

Ընկերության ռիսկի կառավարման քաղաքականության նպատակն է ախտորոշել և վերլուծել ռիսկերը, սահմանել ռիսկի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողություն, և արժանահավատ և նորացված տեղեկատվական համակարգերի միջոցով վերահսկել ռիսկերը և սահմանաչափերի պահպանումը: Ընկերությունը պարբերաբար վերանայում է ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը և համակարգերը՝ շուկայում, ապրանքներում փոփոխություններն արտացոլելու և լավագույն փորձին հետևելու համար:

Կարևորագույն ռիսկերն են վարկային ռիսկը, իրացվելիության ռիսկը, շուկայական ռիսկը և այլ գործառնական ռիսկը: Շուկայական ռիսկը ներառում է փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և այլ գնային ռիսկերը:

27.1 Վարկային ռիսկ

Ընկերության գործունեությունը ենթարկվում է վարկային ռիսկի՝ կապված փոխառուի կողմից պարտավորության չկատարելու հետ, որը Ընկերությանը կորուստներ կարող է պատճառել:

Վարկային ռիսկը կապված է հիմնականում վարկային գործառնությունների հետ, որոնք հանգեցնում են վարկերի և փոխատվությունների տրամադրմանը և ներդրումային գործունեության հետ, որոնք Ընկերության ակտիվների պարտֆելի մեջ ավելացնում են պարտքային արժեթղթեր և այլ պարտքային գործիքներ:

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է 2009 և 2008թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության վարկային ռիսկի ենթարկվելու վատագույն տարբերակը՝ առանց

ապահովվածությունը հաշվի առնելու: Հաշվեկշռային ակտիվների համար վարկային ռիսկերը հիմնված են հաշվեկշռային զուտ արժեքների վրա:

Հազար ՀՀ դրամ	Ծա- նոթ.	Համախառն առավելագույն ռիսկի չափ 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Համախառն առավելագույն ռիսկի չափ 2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	11	262,374	127,404
Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	12	113,367	-
Տրամադրված փոխատվություններ	13	36,646	-
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	14	263,871	257,573
Հետզնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	21	3,298,787	505,448
Ընդամենը վարկային ռիսկ		3,975,045	890,425

Երբ ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով, վերևում ներկայացված գումարները ցույց են տալիս ընթացիկ ռիսկը, բայց ոչ առավելագույնը, որը կարող է առաջանալ ապագայում իրական արժեքների փոփոխություններից:

27.2 Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկն այն ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերը կամ իրական արժեքը կտատանվի այնպիսի շուկայական փոփոխականների պատճառով, ինչպիսիք են տոկոսադրույքները և արտարժույթի փոխարժեքները: Ընկերությունը տարանջատում է շուկայական ռիսկերը առևտրական և ոչ առևտրական պորտֆելների:

27.2.2 Շուկայական ռիսկ – Ոչ առևտրային

Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ծագում է այն հավանականությունից, որ տոկոսադրույքների փոփոխություններն ուղղակիորեն կազդեն Ընկերության ֆինանսական գործիքների հետ կապված դրամական միջոցների հոսքի և նրանց իրական արժեքի վրա:

Հազար ՀՀ դրամ	Արտարժույթ	Փոփոխություններ հիմնական տոկոսա- դրույքներում	Կապիտալի զգայունություն				Ընդամե- նը
			Մինչև 6 ամիս	6 ամսից 1 տարի	1-ից 5 տարի	5 տարուց ավելի	
ՀՀ դրամ		+1	-	-	(84,677)	-	(84,677)
ՀՀ դրամ		-1	-	-	88,065	-	88,065

Հազար ՀՀ դրամ	Արտարժույթ	Փոփո-խություններ հիմնական տոկոսա- դրույքներում	Կապիտալի զգայունություն				Ընդամե- նը
			Մինչև 6 ամիս	6 ամսից 1 տարի	1-ից 5 տարի	5 տարուց ավելի	
ՀՀ դրամ		+1	-	-	-	(38,702)	(38,702)
ՀՀ դրամ		-1	-	-	-	42,077	42,077

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկն այն ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքների արժեքը կտատանվի արտարժույթի փոխարժեքներում փոփոխությունների հետևանքով: Դիրքերը վերահսկվում են օրական կտրվածքով:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս այն արտարժույթները, որոնք կարող են ազդել դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների և դրանց կանխատեսված դրամական հոսքերի վրա: Վերլուծությունը հաշվարկում է արտարժույթի ՀՀ դրամի նկատմամբ հնարավոր տատանումների ազդեցությունը, այլ փոփոխականները հաստատուն մնալու պայմանով, ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության վրա (կապված արտարժույթի նկատմամբ զգայուն ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի փոփոխմամբ): Աղյուսակում հանդիպող բացասական արժեքը արտացոլում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում զուտ նվազում, մինչդեռ դրական արժեքը ցույց է տալիս պոտենցիալ զուտ աճ:

Հազար ՀՀ դրամ	2009		2008		
	Արտարժույթ	Փոփոխություն արտարժույթի փոխարժեքում, տոկոս	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը	Փոփոխություն արտարժույթի փոխարժեքում, տոկոս	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը
ԱՄՆ դոլար		+10	(15,641)	+20	(25,914)
ԱՄՆ դոլար		-10	15,641	-20	25,914

Ընկերության արտարժույթի ռիսկի վերլուծությունն ըստ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ունի հետևյալ տեսքը.

Հազար ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	Ազատ փոխարկելի արժույթ	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	77,645	188,946	266,591
Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	-	113,367	113,367
Տրամադրված փոխավորություններ	36,646	-	36,646
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	263,871	-	263,871
Հետզնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	3,298,787	-	3,298,787
	3,676,949	302,313	3,979,262
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	3,329,579	-	3,329,579
Ներգրված փոխառություններ	142,150	-	142,150
	3,471,729	-	3,471,729
Զուտ դիրք 2009 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	205,220	302,313	507,533
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ	815,863	76,693	892,556
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	500,605	206,999	707,604
Զուտ դիրք 2008 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	315,258	(130,306)	184,952

Ազատ փոխարկելի արտարժույթը ներկայացնում է ԱՄՆ դոլարը:

27.3 Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը կապված է Ընկերության ֆինանսական պարտավորությունները ժամանակին մարելու կարողությամբ նորմալ և սթրեսային իրավիճակներում:

Ընկերության իրացվելիության կառավարումը պահանջում է հաշվի առնել իրացվելի ակտիվների այն մակարդակը, որն անհրաժեշտ է պարտավորությունները մարելու համար ըստ ժամկետների, ապահովել ֆինանսավորման տարբեր աղբյուրների հնարավորությունը: Ընկերությունը պահում է բարձր իրացվելի ակտիվների պորտֆել, որը կարող է հեշտությամբ կանխիկացվել դրամական հոսքերի չկանխատեսված ընդհատման դեպքում:

Ստորև ներկայացվում է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ֆինանսական պարտավորությունների բաշխումը՝ հաշվեկշռի ամսաթվից մինչև պայմանագրերում նշված մարմանը մնացած ժամկետների համաձայն: Տես ծանոթագրություն 26-ը այս պարտավորությունների մարման սպասվելիք ժամկետների համար: Ցպահանջ վճարումները դասակարգված են այն ենթադրությամբ, որ վճարումը կպահանջվի անմիջապես:

Հազար ՀՀ դրամ				2009
	Ցպահանջ կամ մեկ ամսից քիչ	1 - 3 ամիս	3 - 12 ամիս	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	3,123,624	216,662	-	3,340,286
Ներգրաված փոխառություններ	12,000	-	133,847	145,847
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	3,135,624	216,662	133,847	3,486,133

Հազար ՀՀ դրամ				2008
	Ցպահանջ կամ մեկ ամսից քիչ	1 - 3 ամիս	3 - 12 ամիս	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	709,827	-	-	709,827
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	709,827	-	-	709,827

28 Կապիտալի համարժեքություն

Ընկերության կապիտալի կառավարման առաջնային նպատակներն են համոզվել, որ Ընկերության կապիտալը համապատասխանում է հաստատված պահանջներին, և որ Ընկերությունը պահպանում է սեփական կապիտալի ցուցանիշը՝ իր գործունեությունը ամրապնդելու և բաժնետերերի շահույթը առավելագույնի հասցնելու համար:

Սեփական կապիտալը կազմված է հիմնական կապիտալից, որը ներառում է բաժնետիրական կապիտալը, կուտակված շահույթը, այդ թվում ընթացիկ տարվա շահույթը, գլխավոր պահուստը: Կապիտալի մեկ այլ բաղադրիչ է երկրորդային կապիտալը, որը ընդգրկում է վերագնահատման պահուստը:

ՀՀ կենտրոնական բանկը ներդրումային ընկերությունների համար սահմանել է ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափի տնտեսական նորմատիվ՝ 100,000 հազ. դրամ:

29   Դետիաշվեկշռային իրադարձություններ

2010թ-ի ապրիլի 1-ից ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից սահմանվում է.

- ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափ՝ 300,000 հազ. դրամ,
- ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների գումարների միջև սահմանային հարաբերակցություն՝ 12%: